

Τηλέμαχος Κ. Λουγγής

(επιστημονική διεύθυνση)

Ewald Kislinger

(συνεργασία)

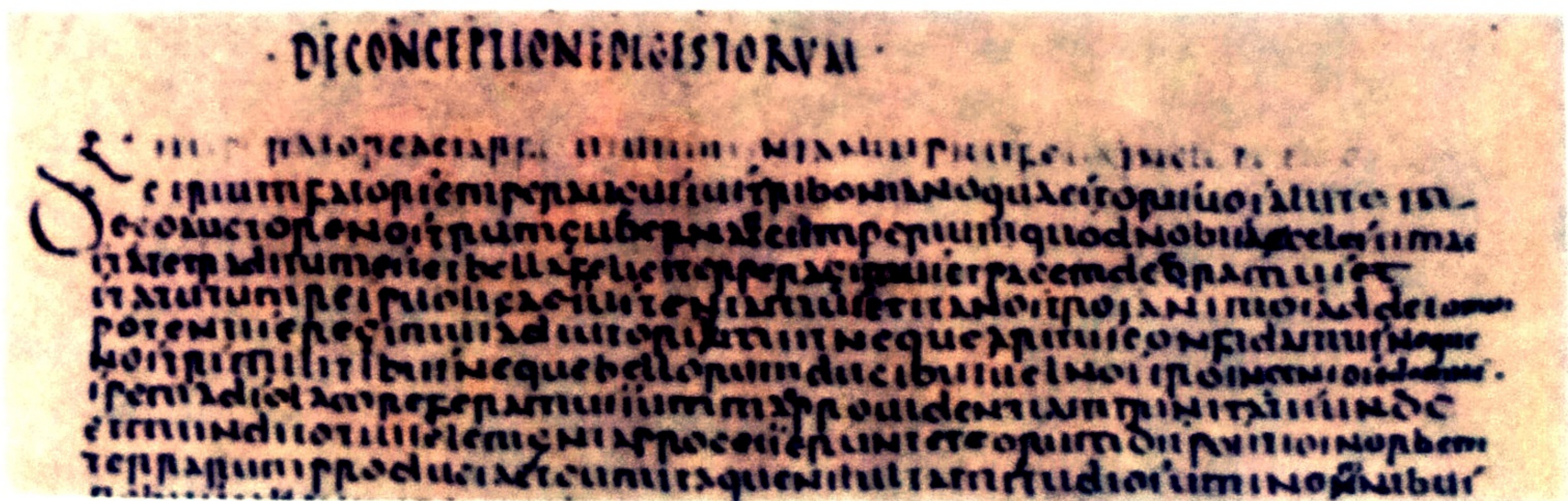
ΒΥΖΑΝΤΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ερευνητικά πορίσματα

ΤΟΜΟΣ Α'

Judith Herrin, Αντώνιος Ε. Καλδέλλης, Ειρήνη-Σοφία
Κιαπίδου, Νίκη-Αικατερίνη Κουτράκου, Andreas Külzer,
Στυλιανός Λαμπάκης, Τηλέμαχος Κ. Λουγγής, Στρατής
Παπαϊωάννου, Günter Prinzing, Δανιήλ Ι. Σαχάς, Ιωάν-
νης Τελέλης, Σπύρος Ν. Τρωιάνος

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

DE CONCEPTIONE HISTORIA

Dei in imperio... Deo auctore nostro gubernantes imperium... (The text is a dense Latin manuscript in a Gothic script, likely a page from a historical or legal document.)

Ο πρώτος αυτός τόμος αποτελεί την αρχή μιας συλλογικής προσπάθειας να αποτυπωθούν όσο γίνεται περισσότερες παράμετροι της βυζαντινής ιστορίας και του πολιτισμού. Και σε αυτή την προσπάθεια συνεργάστηκαν και συνεισέφεραν βυζαντινολόγοι από δεκαπέντε χώρες. Ο πρώτος τόμος περιλαμβάνει τον τομέα της εξουσίας, τη λογοτεχνία και το δίκαιο, μέσα από τα οποία μπορούν να ανιχνευθούν η φύση και ο χαρακτήρας της εξουσίας.

Εικόνα εξωφύλλου: τμήμα χειρογράφου της ιουστινιάνειας νομοθεσίας, γνωστού ως *littera pisana* (8ος αιώνας), όπου εικονίζεται η έναρξη της πρώτης εισαγωγής των Πανδεκτών (*Deo auctore nostrum gubernantes imperium*). (Φλωρεντία, Λαυρεντιανή Βιβλιοθήκη.)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΗΡΟΔΟΤΟΣ
Μαντζάρου 9
GR 10672 Αθήνα
☎ 21 03 62 63 48 · 📠 69 76 33 44 93
✉ info@herodotos.net
🌐 www.herodotos.net

ISBN 978-960-485-077-8
ISBN 978-960-485-078-5

- Κεφάλαιο XIX. Η ιστοριογραφία της εποχής των Κομνηνών και των Παλαιολόγων (Στυλιανός Λαμπάκης) 369
 Τα ιστοριογραφικά κείμενα της εποχής των Κομνηνών (369): ο Νικηφόρος Βρυέννιος (369), η Άννα η Κομνηνή (370), ο Ιωάννης Κίναμος (371), ο Νικήτας Χωνιάτης (372), η Άλωση της Θεσσαλονίκης του Ευσταθίου (373), οι χρονογραφίες (374). Η ιστοριογραφία της εποχής των Παλαιολόγων (376): ο Γεώργιος Παχυμέρης (376), ο Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος (378), ο Θεόδωρος Σκουταριώτης και ο Ιωήλ (378), ο Νικηφόρος Γρηγοράς (379), ο Ιωάννης Καντακουζηνός (381), η Χρονογραφία του Εφραίμ (382), το Χρονικό του Μορέως (382), οι ελάσσονες ιστοριογράφοι (383). Οι ιστορικοί της Άλωσης (385): Λαόνικος Χαλκοκονδύλης (385), ο Δούκας (386), Γεώργιος Σφραντζής (387), Μιχαήλ Κριτόβουλος (388).
- Κεφάλαιο XX. Η γεωγραφία στο Βυζάντιο (*Andreas Külzer*) 391
 Οι λόγιοι της γεωγραφικής φιλολογίας (391). Σχετικά με τη χριστιανική γεωγραφία (398). Γεωγραφικά κείμενα και παρατηρήσεις βυζαντινών ταξιδιωτών (401). Πίνακες οδών: οδοιπορικά, περίπλοι και πορτολόνοι (407).
- Κεφάλαιο XXI. Οι θετικές επιστήμες στο ύστερο Βυζάντιο (13ος-15ος αιώνες) (*Ιωάννης Τελέλης*) 411
 Ιστορικό πλαίσιο (411). Κύρια χαρακτηριστικά (412). Μαθηματικά (414). Αστρονομία (417). Γεωμετρία (422). Μουσική θεωρία-αρμονία (423). Φυσική (423). Οι ψευδοεπιστήμες: αστρολογία, αλχημεία (424).
- Κεφάλαιο XXII. Τα γράμματα, η πνευματική ακμή, η παιδεία και ο πολιτισμός στον Βυζαντινό Πόντο (*Στυλιανός Λαμπάκης*) 427
- Μέρος Γ': Δίκαιο 451
- Κεφάλαιο XXIII. Βυζαντινό δίκαιο (*Σπύρος Ν. Τρωιάνος*) 453
 Οι περίοδοι της ιστορίας του βυζαντινού δικαίου και τα χαρακτηριστικά τους (454): από τον Διοκλητιανό μέχρι τον Ιουστινιανό

Κεφάλαιο XXI

Οι θετικές επιστήμες στο ύστερο Βυζάντιο (13ος-15ος αιώνες)

Ιστορικό πλαίσιο

Οι τελευταίοι αιώνες του Βυζαντίου (13ος-15ος αιώνες), παρόλο που πολιτικά, στρατιωτικά, διοικητικά και οικονομικά μπορούν να χαρακτηριστούν ως αιώνες έντονων πιέσεων στο σύστημα που εξέθρεψε την ακμή της βυζαντινής κοινωνίας κατά τη μέση βυζαντινή περίοδο, στον τομέα των θετικών επιστημών μπορούν να χαρακτηριστούν συνολικά ως αιώνες ακμής.

Παρά το γεγονός ότι η άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 από τους Λατίνους και η περίοδος της λατινικής κυριαρχίας που ακολούθησε (1204-1261) δημιούργησαν συνθήκες ανάσχεσης της πνευματικής κίνησης και του πολιτισμού στο Βυζάντιο, η ίδρυση του κράτους της Νίκαιας και της Τραπεζούντας την ίδια περίοδο πρόσφερε ευνοϊκές συνθήκες για την αναγέννηση των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών. Έτσι, στη Νίκαια, όπου κατέφυγαν πολλοί βυζαντινοί λόγιοι από την Κωνσταντινούπολη μετά την άλωση του 1204, ιδρύθηκαν βιβλιοθήκες, συγκεντρώθηκαν βιβλία και λειτούργησαν οργανωμένες ανώτερες σχολές με τη συνδρομή μορφωμένων αυτοκρατόρων όπως ο Ιωάννης Γ΄ Δούκας Βατάτζης (1222-1254) και ο Θεόδωρος Β΄ Λάσκαρης (1254-1258). Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν να αναδειχθούν στο νέο θεσμοθετημένο εκπαιδευτικό πλαίσιο αξιόλογες πνευματικές προσωπικότητες που καλλιέργησαν τις επιστήμες και τα γράμματα και συνέβαλαν στην επανασύσταση του πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης το 1261. Η επαναλειτουργία του πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης από το 1261 μέχρι την άλωση του 1453 σηματοδότησε τη μεγάλη ανάπτυξη των γραμμάτων και των επιστημών του 13ου-14ου αιώνα στο Βυζάντιο. Κατά την περίοδο αυτή, παρά την οικονομική και πολιτική παρακμή, τους εμφύλιους πολέμους και τις εξωτερικές πιέσεις που δεχόταν η βυζαντινή αυτοκρατορία